

finanțare/ financement/ financing

**Ministerul Tineretului și Sportului
Le Ministère de la Jeunesse et du Sport
Ministry of Youth and Sport**

**Direcția Municipală pentru Tineret și Sport București
La Direction Municipale pour Jeunesse et Sport Bucarest
The Board for Youth and Sport Bucharest**

sponsori/ sponsors

**ROM DIRECT IMPEX SRL • REUTERS ROMANIA • ROMCAR SRL •
SCHOTT GLASWERKE BUCUREȘTI**

CERCETĂRI SPEOLOGICE

○
RECHERCHES SPÉLÉOLOGIQUES

○
SPELEOLOGYCAL RESEARCHS

volumul 4/ tome 4/ issue 4

editat de
Clubul Național de Turism pentru Tineret

édité par
Le Club National de Tourisme pour la Jeunesse
published by
The National Club for Tourism for Youth

1996

SUMAR

Programele pentru tineret ale Ministerului Tineretului și Sportului	2
<i>Iosif Rist, Traian Minghiraș, Róbert Gergely – Avenul Izdocinâi din Pietriceaua (m. Maramureșului) .....</i>	<i>4</i>
<i>Dumitru Istvan, Ioan Tămaș – Date asupra carstului din dealul Popii (Valea Vinului, m. Rodnei) .....</i>	<i>5</i>
<i>Zamfir Șomcutean, Gheorghe Nistor, Marius Todoran – Peștera Speranței din dealul Popii (m. Rodnei).....</i>	<i>9</i>
<i>Marius Diaconescu, Traian Minghiraș, Dumitru Istvan – Avenul din Groapa Zânelor (m. Rodnei).....</i>	<i>11</i>
<i>Ică Vasile Giurgiu, Mircea Vlădulescu – Jgheabul lui Zalion (m. Rodnei).....</i>	<i>13</i>
<i>Manfred Miculeanici – Peștera de la ponorul Dragoineea (m. Banatului) .....</i>	<i>19</i>
<i>Paul Damm, Katalin Perenyi, Călin Pop, Szabolcs Szucs, Jozsef Zih – Considerații asupra peșterii din valea Rea (m. Bihor) .....</i>	<i>21</i>
<i>Matei Vremir – Inventar speologic în bazinul mijlociu al văii Iadului (m. Pădurea Craiului) .....</i>	<i>23</i>
<i>Matei Vremir, E. P. Dica – Notă privind răspândirea ursului de peșteră în bazinul mijlociu al văii Iadei (m. Pădurea Craiului) .....</i>	<i>27</i>
<i>Szabolcs Szucs – Izvorul lui Monea, un sistem încă necucerit (m. Pădurea Craiului) .....</i>	<i>30</i>
<i>Paul Damm, Szabolcs Szucs, Jozsef Dezso – Zona carstică Subpiatră (m. Pădurea Craiului).....</i>	<i>34</i>
<i>Matei Vremir, Zsolt Kovacs – Peștera aven din dealul Pobraz (m. Pădurea Craiului) ...</i>	<i>38</i>
<i>Iosif Rist – Explorări subacvatice în izbucul Zugău (podisul Someșan) .....</i>	<i>44</i>
<i>Iosif Rist, Traian Minghiraș, Felix Mersei, Ioan Mureșan – Avenul cu sală de la izbucul Mare al Barcăului (m. Plopis).....</i>	<i>46</i>
<i>Ică Vasile Giurgiu, Mircea Vlădulescu – Cartarea .....</i>	<i>48</i>
<i>Mihai Sorin – Propunere de clasificare a lacurilor carstice din România formate pe calcare.....</i>	<i>67</i>
<i>Erika Gal, Eugen Kessler – Avifauna fosilă pleistocenă din peșterile Maltei .....</i>	<i>68</i>
<i>Ioan Sârbu – Programe pe calculator pentru asistarea studiilor de speoclimatologie .....</i>	<i>70</i>
<i>Protejați mediul carstic.....</i>	<i>83</i>

redactorul volumului
(le rédacteur du volume) (editor): **Ică Giurgiu**

adresa redacției
(l'adresse de la rédaction) (newspaper office):
Clubul National de Turism pentru Tineret
str. Dem. Dobrescu 4-6 camera 123
701192 București 1, Romania
tel/fax 3125374; tel 6386045/107, 108, 232

Avenul cu sală de la izbucul Mare al Barcăului (munții Plopiș)

Iosif Rist, Traian Minghiraș, Felix Mersei, Ioan Mureșan
clubul Montana Baia Mare

HARTA GEOLOGICA A ZONEI TUSA - PONOR MUNTII PLOPIȘULUI

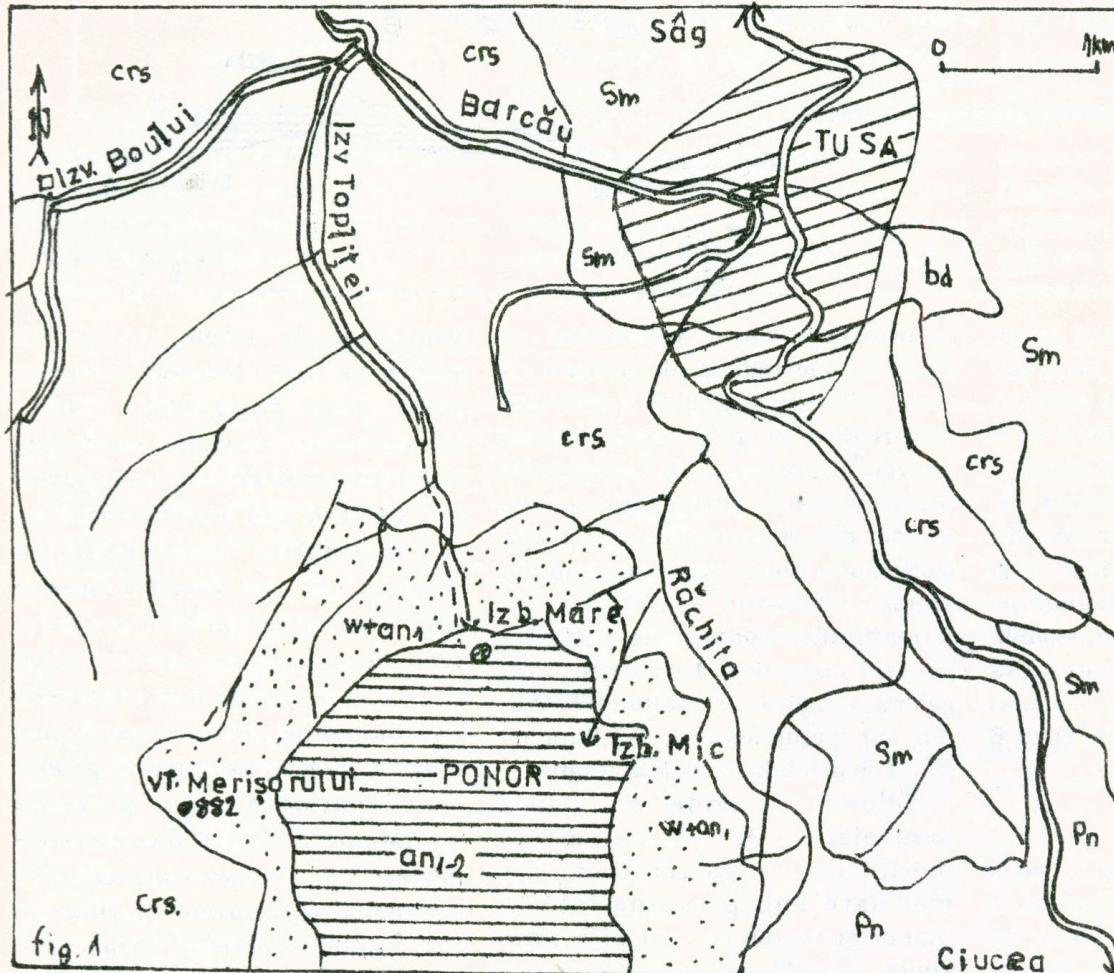

fig. 1

Pn Pannonian.

Sm Sarmatian.

bd Badenian superior.

an1-2 Formațiunea de Crișul Repede calcarele de Bucea și dolomitele inf. Anisian inf. - sup.

W+an1 Conglomerate, gresii, sisturi roșii - Werfenian + Anisian inf.

Complex carstificabil.

ers Seria de Someș (micașisturi, cuartite, amfibolite.)

The pothole with hall from Izbucul Mare al Barcăului (Plopiș mts.)

Abstract

The Ponor karstic plateau is

represents a Triassic limestone and dolomite remainder 2 on 3 km covering the Someș serie crystalline shists; this plateau has an endocarstic circulation marked by three karstic springs radially disposed.

The most important one - Izbucul Mare from Izvorul Topliței, within the Barcău valley basin was cut by pothole with hall allowing the active acces upstream from the karstic spring area.

The pothole has 44 m development and -23,3 m dislevelment, the 12,5 m shaft reaches the sealing of a 17 m long, 5 to 8 wide and 3 to 4 m

high hall; the underground stream is limited on both of its extremities by traps the pothole worked as a overfil. Around the pothole massive travertine deposits are occurring.

1. Localizare.

Avenul este situat în munții Plopișului, satul Tusa, comuna Sâg din județul Sălaj. În obârșia izvorului Topliței (afluent stâng al Barcăului), în partea nordică a platoului cartasic Ponor.

2. Istoricul cercetărilor.

Avenul a fost identificat și cartat de C.S. Montana Baia Mare în 24.4.1995. În iulie 1995, Iosif Rist efectuează o scufundare în sifonul amonte. Deși sifonul era larg și continuarea remontantă evidentă, o les-

pede scufundată la -1,5 m, obstrucționează accesul în amonte.

Avenul a fost descoperit în anii '80, când speologi de la Z Oradea, îndrumați de un membru originar din Șimleul Silvaniei, decolmatează intrarea și apoi o strâmtoreare din puțul de intrare, efectuându-se și primele decolmatări în zona sifonului amonte. Cu această ocazie în Sala Mare se găsesc lemn aduse de cursul subteran, ceea ce sugerează caracterul temporar al sifonului și lipsa altor sifoane în amonte. Ulterior, în anul 1992, avenul este reexplorat tot de un membru Z Oradea (din Aleșd). Între timp avenul este vizitat și de Cristal Timișoara.

3. Date geologice.

Platoul

carstic Ponor este cel mai extins petec de calcare și dolomite triasice, de tipul celor din munții Pădurea Craiului, situat la nord de valea Crișului Repede. Formațiunea de Crișul Repede este constituită din calcarele de Bucea la partea superioară și dolomite în bază (Anisian inferior-mediu). În baza complexului de roci carstificabile, apar conglomerate, gresii și argile roșii (Anisian-Werfenian).

Petecul de roci triasice are diametrul de circa 4 km. din care secvența superioară carstificabilă se extinde pe 2x3 km, întreg complexul disponându-se peste șisturile cristaline ale seriei de Someș, predominante în munții Plopișului.

4. Hidrologie. Platoul Ponor - situat la o altitudine de 750-800 m - este denumit astfel după poronul care conduce în subteran apele acumulate pe șisturile de la sud de vârful Merișorului. Are un aspect marcat de o suprafață structurală cu doline mari, parțial colmatate cu produse reziduale care au constituit obiectivul cercetărilor pentru bauxită, aspect în care se recunoaște o carstificare veche și avansată. Apele pătrunde în subteran ajung la zi în baza depozitelor carstificabile prin mai multe izbucuri (Izbucul Mare de la izvorul Topliței, izbucul Mic din valea Răchitelor - ambele la obârșia văii Barcăului și izbucul Negrenilor la obârșia Crișului Repede). Exurgențele divergente fac imposibilă trasarea unor drenaje subterane majore. Este posibil ca acestea să nu existe, deși grosimea mare a formațiunii carstificabile (peste 200 m) teoretic ar fi permis acest lucru.

Dar cea mai mare exurgență (Izbucul Mare) este aproape normal să fie legată de cea mai importantă pierdere de apă (Ponor), astfel că fără alte argumente, considerăm că avenul cu Sală de la izbucul Mare este situat pe cel mai important curs subteran din platoul carstic Ponor, reprezentând în același timp fericita cale de acces în amontele acestuia, dincolo de depozitele cuaternare din baza versantului.

5. Descrierea cavitatei. Puțul de intrare se lărgește imediat după restricția de la gură. După o treaptă

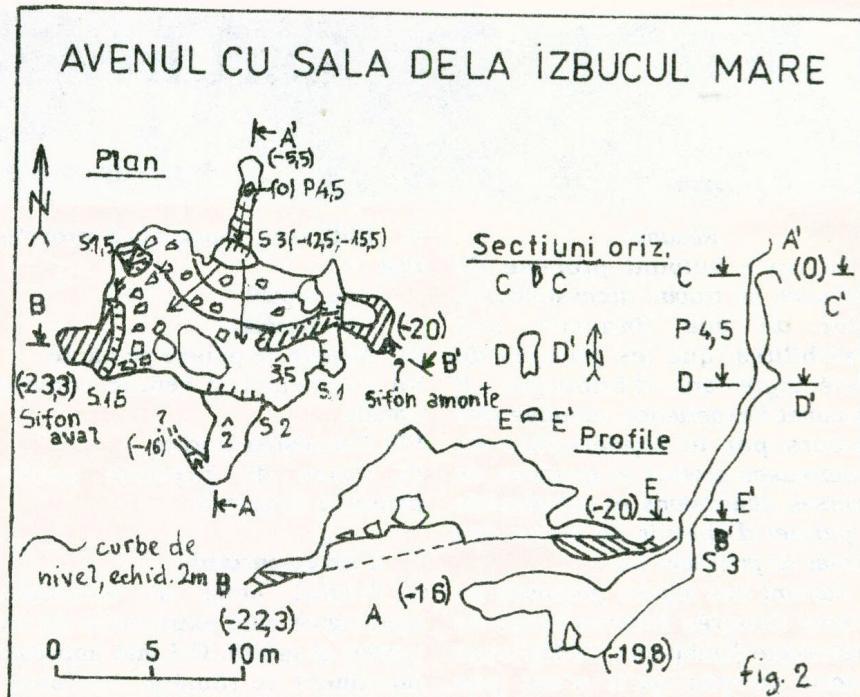

fig. 2

la -6,5 m, se pătrunde într-o porțiune puternic DESCENDENTĂ, care la -12,5 m pătrunde în Sala Mare. Aceasta are orientare E-W, o lungime de 17 m, lățime 5-8 m, înălțime 3-4 m, cu mult bolovaniș de desprindere, cu blocuri de până la 5-6 mc. Activul pătrunde în sală din capătul estic, prin sifonul de la -20 m, străbate sala pe sub bolovani, reapare în capătul vestic și se termină într-un nou sifon (-23,3 m) situat la o distanță aeriană de circa 20-30 m de izbucul Mare. În zona sifonului amonte se observă scurte diverticule colmatate cu nisip și argilă, care ar putea reprezenta atât foste căi de deversare la supraplin (acum colmatate) cât și simple diverticule colmatate la etaj. Ele au constituit încă la prima explorare obiect al decolmatărilor, dar e puțin probabil să reprezinte cheia continuării pe activ.

6. Geneza cavității. Orice ipoteză este prematură înainte de cunoașterea morfologiei integrale a cursului subteran. Cu toate acestea se pot emite unele considerații generale. Formarea sălii și puțului de intrare în zona imediat amonte de blocajul datorat debușării apei la zi prin trena de depozite de pantă, permite invocarea în formarea cavernemantului a doi factori: acumularea apelor la condiții de viitoră într-un spațiu tectonic și coroziunea ascendentă în condițiile de debit normal. Se mai poate

adăuga acțiunea de modelare DESCENDENTĂ a diaclazei de către apele de percolare. Morfologia văii ce se formează aval de intrarea avenului sugerează o funcționare a avenului ca preaplin, cel puțin în etapa preliminară de evoluție carstică.

7. Alte observații. Apa care provine din sifonul amonte este extrem de limpede, cu reflexe foarte reduse la interfața apă-aer, astfel că privirea pătrunde din aer în apă aproape fără sesizarea suprafeței de separare.

La izbuc există depuneri masive de travertin, care formează o cascadă și un platou de cățiva zeci de metri pătrați. Depunerea carbonatului de calciu și cimentarea pietrișului de către acesta, începe la cățiva metri de la ieșirea apei la zi.

Importanța descifrării circulației carstice în platoul Ponor e subliniată și de faptul că una din soluțiile pentru îmbunătățirea alimentării cu apă a orașului Zalău este captarea apei din izvorul Topliței și traversarea acesteia printr-un tunel spre lacul de acumulare de la Vârșolț. Iar în acest caz, cunoașterea locului de alimentare al izbucului Mare ar impune instituirea unui perimetru de protecție. Deși cavitatea prezintă are dimensiuni reduse (dezvoltare 44 m, denivelare -23,3 m) ea ar putea reprezenta capătul unei rețele importante.